SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

10-maxsus son (5-jild)
2025

SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V5SI10Y2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahammatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b,;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent,;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasida xizmat koʻrsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat Gʻaybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Joʻrayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom oʻgʻli — yuridik fanlar boʻyicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport boʻyicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Poʻlatovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Boʻtayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, Oʻzbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
5-jild, 10-maxsus son (noyabr, 2025). - 450 bet.

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Ismoilov Ubaydulla Mamat oʻgʻli
SUYIRLITEPA YODGORLIGIDA OLIB BORILGAN ARXEOLOGIK TADQIQOTLAR
VA TOPILGAN AYRIM TANGALAR TAHLILI 11-19

Saidboboyeva Gulzora Nematjonovna
OʻZBEKISTON ELEKTR ENERGETIKA SANOATI RIVOJIDA D.P.ROZITNING OʻRNI 20-24

Umarov Sardor Yakubovich
XX ASRNING OXIRI-XXI ASR BOSHIDA GERMANIYA DAVLAT MOLIYASI VA
BIRLASHTIRISHNING MOLIYAVIY OQIBATLARI........ 25-31

Eshonkulov Shaxzod Eshkuvatovich
AHOLINING LOKAL-ETNOGRAFIK GURUHLARI VA ULAR BILAN BOGʻLIQ
TOPONIMLAR 32-37

Olimov Nodirbek Anvarjon oʻgʻli
QOʻQON XONLIGI ETNIK HOLATIGA OID MAʼLUMOTLAR
("TARIXI SHOHRUXIY" ASARI MISOLIDA) 38-41

Moʻminov Xusanboy Madaminjonovich, Daminova Mashhuraxon
DAVRIY MATBUOT VA UNING JAMIYAT TARAQQIYOTIDAGI OʻRNI........ 42-45

Ahmedov Bahodir Ismailovich
OʻZBEKISTON RESPUBLIKASI ICHKI ISHLAR VAZIRLIGI AKADEMIYASINING
TARIXIY BOSQICHLARI 46-55

Ravshanov Mahmud
ALISHER NAVOIYNING ASARLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN
FOYDALANISH MAHORAT: YECHIMLAR VA ZAMONAVIY YONDASHUV MASALALARI...... 56-59

Asadova Raʼno Baymanovna
OʻZBEKISTON VA HINDISTON OʻRTASIDAGI ILM-FAN HAMKORLIGI TARIXI
VA ZAMONAVIY BOSQICHLARI 60-64

Qurbonova Margʻuba
OʻZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TIL SIYOSATI EVOLYUTSIYASI
VA MILLIY IDENTITETNI SHAKLLANTIRISH JARAYONLARI
(1991–2025 YILLAR TAHLILI) 65-68

Kamolova Habiba Muhammadiyevna
SOBIQ SOVET HOKIMIYATI YILLARIDA SHAHRISABZ IQTISODIY
INFRATUZILMASIDAGI ZIDDIYATLI OʻZGARISHLAR 69-74

Ergashev Umar Kuziyevich
XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA BUXORO AMIRLIGI GʻUZOR BEKLIGI AHOLISI
TARIXI (HARDURI ETNOGRAFIK GURUHI MISOLIDA) 75-79

Ergashev Akhror
THE FACTORS THAT HAVE LED TO INTERNAL CRISES IN PAKISTAN,
AND THE SUBSEQUENT STRENGTHENING OF THE MILITARY'S ROLE
IN THE COUNTRY'S POLITICAL LIFE 80-88

Qurbonov Abbos Shonazarovich
SUN’IY INTELLEKT YORDAMIDA ARXIV HUJJATLARINI TAHLIL QILISH:
YANGI TARIXIY YONDASHUVLAR 89-93

Esanova Nilufar
CHET EL INVESTITSIYALARINING O‘ZBEKISTON SANOAT SIYOSATIDAGI O‘RNI:
XALQARO HAMKORLIK TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL
(QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA) 94-97

Askarxodjayev Yaminxon Muxammedovich
“MAORIF VA O‘QUTG‘UCHI” JURNALI “MEHNAT MAKTABI NIMA DEMAK?”
MAQOLASIDA O‘ZBEKISTON SSRDA AMALIY TA’LIM G‘OYASINING DASTLABKI
NAZARIY ASOSLARI (1925-YIL, 1-SONI MISOLIDA) 98-105

Ismatova Zulfizar
O‘ZBEK MILLIY KIYIMLARINING TAVSIFI VA TASNIFI 106-114

Abdualimova Durdona Shavkat qizi
G‘AZNAVIYLAR QUDRATINING YEMIRILISH NUQTASI 115-125

Xadjamuratova Matlyuba Xoshimovna
YOSHLARNI IJTIMOIY HIMOYA QILISH – TADQIQOTLARNING MUHIM YO‘NALISHI 126-129

Elboyeva Shaxnoza
ILMIY RAHBARLIK VA INNOVATSION BOSHQARUVDA
O‘ZBEK AYOL OLIMALARINING ROLI 130-134

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna
O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA GEOLOGIYA VA YENGIL SANOAT TARMOQLARI
O‘RTASIDAGI INTEGRATSIYANING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 135-142

Jumaniyazov Nodirbek Odilbek o‘g‘li
MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA
SANOAT TARKIBIY O‘ZGARISHLARIGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR
(XORAZM VILOYATI MISOLIDA) 143-151

Sharipova Gulchehra Farhod qizi
IMPROVING THE PRACTICAL MECHANISM OF EDUCATION QUALITY
MANAGEMENT BASED ON FOREIGN EXPERIENCE:
IN THE CASE OF JAPAN 152-157

Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o‘g‘li
MARKAZIY OSIYO DAVLATLARIDA MAHALLIY BOSHQARUV TIZIMLARIDA SUN’IY
INTELLEKT QO‘LLASH TAJRIBASI: O‘ZBEKISTON UCHUN XULOSALAR 158-162

Sharopov Nurmuhammad Bobirovich
DAVLAT SIYOSATI VA YASHIL IQTISODIYOT:
SUBSIDIYALAR, SOLIQ VA RAG‘BATLAR 163-166

Ibragimov Nodir Nusriddinovich
AGRAR SEKTORNI INNOVATSION RIVOJLANISHNI TA’MINLASHDA EKONOMETRIK
PROGNOZLASH USLUBLARINING TAKOMILLASHTIRILGAN YONDASHUVLARI 167-174

Soxadaliyev Abdurashid Mamadaliyevich
CHORVACHILIK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARISH HAJMINI OSHIRISHDA BOZOR MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH 175-179

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Raupova Ra'no Sohibovna
GLOBALLASHUV VA AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA IBN SINO MEROSIDAN FOYDALANISH 180-184

Mamayusupov Umidjon Kurbanovich
JAMIYATNI BOSHQARISHDA ILMIY BASHORATNING METODOLOGIK VA PROGNOSTIK VAZIFALARI 185-189

Ergashev Ozodbek Shavkatovich
YANGI DAVR G'ARB FALSAFASIDA INSON MUAMMOSI 190-194

Alimova Shaxnoza Xamidovna
NOGIRONLIGI BO'LGAN YOSHLARNING JAMIYAT HAYOTIDAGI TO'LAQONLI ISHTIROKI: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR 195-205

Tolipov Baxtiyor
YOSHLAR IQTISODIY FAOLLIGINING TARIXIY GENEZISI VA RIVOJLANISH OMILLARI 206-211

Rasulov Azizxon Mukhamadqodirovich
AXBOROT TIZIMLARI, MAHSULOTLARI VA XIZMATLARIDAN AXBOROT BIZNESI MUHITINI YARATISH ASOSLARI 212-218

Abdullayeva Ziyoda Nabiyevna
RAQAMLI JAMIYATDA AXLOQIY ISHONCHNI AVTOMATIK BAHOLASH TIZIMI 219-225

Yekubova Mavluda Iskandarovna
RAQAMLASHGAN JAMIYATDA KOMMUNIKATIV REALLIK VA KOMMUNIKATIV RATSIONALLIK 226-232

Madraximov Atabek Abduraximovich
EKOLOGIK TARBIYA HAMDA BILIM – EKOLOGIK MADANIYAT POYDEVORI 233-238

Рахматов Нуриддин Негкадамович
МЕХАНИЗМ РАЗВИТИЯ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННЫХ КАЧЕСТВ В ТВОРЧЕСТВЕ ХУСЕЙНА ВОИЗА КАШИФИ 239-243

Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna
YOSHLAR ORASIDA GIYOHVAND MODDALAR VA SPIRTLI ICHIMLIKLARGA QIZIQISHNING IJTIMOIY SABAB VA OQIBATLARI 244-247

Xudoykulov Azamat Beshumovich, Saidov Shomahmud Azamat o'g'li
INSON FALSAFASI 248-252

Baratova Madina Xasanovna
KAMBAG'AL OILA FARZANDLARINING IJTIMOIY FAOLLIGINI TA'MINLASH: INDIVIDUAL VA IJTIMOIY OMILLAR 253-259

Ismoilov Maxamadixon Isroilovich
IQTISODIY ADOLAT VA FAROVONLIK FALSAFASI: ETIK TAMOYILLAR VA IJTIMOIY NOMUTANOSIBLIKLAR TAHLILI 260-269

Obidov Asliddin Shavkatovich
COSMIC UNITY AND MORAL CONSCIOUSNESS: REINTERPRETING FARGHANI'S COSMOLOGY THROUGH CHITTICK'S LENS 270-274

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Kaniyazova Jupargul Orinbayevna
THE RETROSPECTIVE PLOT IN THE SHORT NOVELS OF CH.AITMATOV 275-280

Алиева Эльвина Аметовна, Нуруллаева Дилбар Алиевна
СПОСОБЫ ВЫРАЖЕНИЯ СРАВНЕНИЯ НА ЛЕКСИЧЕСКОМ, СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНОМ И МОРФОЛОГИЧЕСКОМ УРОВНЯХ (НА МАТЕРИАЛЕ РАССКАЗОВ А. И. КУПРИНА) 281-285

Sanaqulova Fayoza
REKLAMA MATNLARIDA METAFORA TURLARI VA YONDOSH HODISALAR 286-289

Ruzibayeva Aziza Kahramanovna
THE THEME OF EXILE AND ALIENATION IN BYRON'S POETRY 290-293

Norqobilova Nigora Uralovna
O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI OLQISH VA QARG'ISH SO'ZLARNING LINGVOMADANIY SHARTLANISHI 294-298

Ahmedova Fayyoza Rashidovna
O'ZBEKISTONDA ICHKI TURIZM RIVOJLANISHINING INFRATUZILMAVIY, RAQAMLI VA SOTSIOMADANIY DRAYVERLARI 299-306

Elmuratova Zamira Khodjamuratovna
SOME PECULARITIES OF ENGLISH, KARAKALPAK AND TURKMEN PROVERBS ABOUT LABOR 307-310

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Sultanova Sabohat Alisherovna
FURTHER DEVELOPMENT OF THE INSTITUTE FOR ASSESSMENT OF REGULATORY IMPACT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN AS AN ELEMENT OF "SMART REGULATION" 311-317

Qushboqov Shohrux Xasan o'g'li
JAZONI IJRO ETISH MUASSASALARINING TURLARI VA ULARNING FUQAROLIK-HUQUQIY MAQOMINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI BORASIDA AYRIM MULOHAZALAR 318-328

Egamberdiyev Vohidjon Otabekovich
JAZONI IJRO ETISH MUASSASALARIDAN OZOD ETILGAN SHAXSLARNI IJTIMOIY REABILITATSIYA QILISH VA MOSLASHTIRISH FAOLIYATINI TASHKIL ETISH 329-339

Xushvaqtov O'tkir Temirovich
VOYAGA YETMAGANLAR TOMONIDAN SODIR ETILADIGAN JINOYATLAR PROFILAKTIKASI BO'YICHA MILLIY QONUNCHILIK NORMALARI TAHLILI 340-346

Leonid Khvan Borisovich, Zilola Gulimova
THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN PUBLIC ADMINISTRATION 347-353

Normatova Shirin Abdulnabiyevna
XOTIN-QIZLARGA NISBATAN ZO'RAVONLIKKA QARSHI KURASH BO'YICHA MILLIY QONUNCHILIKDAGI BO'SHLIQLAR TAHLILI 354-362

Каюмова Асаля Султномуродовна
ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫЕ РЕФОРМЫ В УЗБЕКИСТАНЕ:
ПРАКТИЧЕСКИЕ РЕЗУЛЬТАТЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ 363-368

Abdullayeva Sabohat Asatullo qizi
KRIPTOAKTIVLARGA OID JINOYATLAR VA XALQARO HUQUQIY TARTIBGA SOLISH ... 369-377

Imomniyozov Doniyorbek Baxtiyor o'g'li
VIRTUAL MULKNING HUQUQIY REJIMI: SUI GENERIS YONDASHUV 378-392

Amonov Zavqiddin
ISLOM HUQUQIDA MULKIY HUQUQLAR PARADIGMASI 393-400

Saidmuradov Najmiddin Nabijonovich
YUQORI INSTANSIYA SUDLARIDA PROKUROR ISHTIROKINING
JINOYAT-PROTSESSUAL JIHATLARI 401-405

Makhmudjanova Mokhirakhon
ANALYSIS OF INTERNATIONAL EXPERIENCE IN ENSURING GENDER EQUALITY........ 406-411

Нормуродова Азиза Азимжон кизи
СЕКСУАЛЬНОЕ НАСИЛИЕ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИЗОБРАЖЕНИЙ:
ПОНЯТИЕ, ФОРМЫ И ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ 412-418

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Utkirov Nusrat
BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIDA HARAKAT SIFATLARINI
RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA MUAMMOLI-
MODULLI YONDASHUVLAR 419-424

Jamolova Shahlo Qobilovna
BO'LAJAK FIZIKA FANI O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI DASTURIY
TA'LIM VOSITALARIDAN FOYDALANIB RIVOJLANTIRISH METODIKASI
("REAL GAZLAR. MOLEKULALARARO O'ZARO TA'SIR. REAL GAZLAR.
VAN-DER-VAALS TENGLAMASI" MAVZU MISOLIDA) 425-428

Rasulova Moxidil
TIBBIYOT TA'LIMI TIZIMIDA FUNDAMENTAL FANLARNI O'ZLASHTIRISHDA TALABALAR
BILIMINI BAHOLASHNING ASOSIY SABABLARI VA DIDAKTIK IMKONIYATLARI 429-438

Ismailov Oybek Abdurasulovich
ANESTEZIOLOGIYA FANINI O'QITISHDA ENTRUSTABLE PROFESSIONAL
ACTIVITIES (EPA) TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANIB TALABALARGA MALAKAVIY
TA'LIM BERISH 439-445

Davlatova Nilufar Vosiljonovna
BO'LAJAK IQTISODCHI MUTAXASSISLARNING KREATIV IQTISODIY FIKRLASHINI
RIVOJLANTIRISHDA PROBLEMALI VA LOYIHALI O'QITISH TEXNOLOGIYALARI 446-449

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari
Actual Problems of Humanities and Social Sciences
Volume 5 | Special Issue 10 | 2025
ISSN Online: 2181-1342

Received: 20 October 2025
Accepted: 15 November 2025
Published: 30 November 2025

Article / Original Paper

EXPERIENCE OF USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LOCAL GOVERNANCE SYSTEMS OF CENTRAL ASIAN COUNTRIES: CONCLUSIONS FOR UZBEKISTAN

Nurmurodov Zafarjon Nurmurod oʻgʻli
Head of the Kashkadarya Regional Inspectorate of the information and telecommunications Supervision Inspectorate under the Ministry of Digital Technologies of the Republic of Uzbekistan
E-mail: zafargis@umail.uz

Abstract. This article analyzes the application of artificial intelligence (AI) technologies in local government systems of Central Asian countries. It examines the processes of digital transformation and AI integration within local administrative structures in Kazakhstan, Kyrgyzstan, Tajikistan, and Turkmenistan. Special attention is given to the current state of AI implementation in Uzbekistan's local authorities and the institutional barriers that limit its effectiveness. Based on comparative analysis, the study justifies the need to enhance the legal framework, data management systems, and human resource capacity for effective AI deployment at the local level. Practical recommendations are developed for Uzbekistan, drawing on the regional experience of Central Asia.

Keywords: artificial intelligence, local governance, digital transformation, data management, economic efficiency, Central Asia, digital government.

MARKAZIY OSIYO DAVLATLARIDA MAHALLIY BOSHQARUV TIZIMLARIDA SUN'IY INTELLEKT QOʻLLASH TAJRIBASI: OʻZBEKISTON UCHUN XULOSALAR

Nurmurodov Zafarjon Nurmurod oʻgʻli
Oʻzbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi huzuridagi
Axborotlashtirish va telekommunikatsiyalar sohasida nazorat inspeksiyasi
Qashqadaryo viloyat hududiy shoʻbasi boshligʻi

Annotatsiya. Maqolada Markaziy Osiyo davlatlarida mahalliy davlat boshqaruvi tizimlarida sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarini joriy etish amaliyoti tahlil qilingan. Xususan, Qozogʻiston, Qirgʻiziston, Tojikiston va Turkmanistonda mahalliy boshqaruv organlari faoliyatini raqamlashtirish jarayonlari va SI asosidagi qaror qabul qilish tizimlarining shakllanish bosqichlari oʻrganilgan. Shu bilan birga, Oʻzbekistonda mahalliy boshqaruv organlarida SI qoʻllanishining hozirgi holati va institutsional toʻsiqlar tahlil etilgan. Ilmiy tahlil natijalariga koʻra, sun'iy intellektni mahalliy darajada samarali joriy etish uchun normativ-huquqiy baza, ma'lumotlar ekotizimi va kadrlar salohiyatini takomillashtirish zarurligi asoslab berilgan. Maqolada Markaziy Osiyo tajribasidan kelib chiqqan holda Oʻzbekiston uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit soʻzlar: sun'iy intellekt, mahalliy boshqaruv, raqamli transformatsiya, ma'lumotlar boshqaruvi, iqtisodiy samaradorlik, Markaziy Osiyo, raqamli hukumat.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI10Y2025N23

Kirish. Soʻnggi yillarda raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi mahalliy davlat boshqaruvi tizimlarida sun'iy intellekt (SI) texnologiyalarini joriy etishni strategik vazifaga aylantirdi [1]. Markaziy Osiyo davlatlari raqamli davlat konsepsiyalarini amalga oshirishda

turli tajribalarni toʻplamoqda. Bu jarayonda mahalliy boshqaruv organlarida SI texnologiyalaridan foydalanish faqat samaradorlikni oshirish vositasi emas, balki iqtisodiy rivojlanishning yangi drayveriga aylanmoqda [2].

Mahalliy hokimiyat organlarida qaror qabul qilish jarayonlarining tezligi, axborot oqimini tahlil qilish, iqtisodiy va ijtimoiy jarayonlarni prognozlashda SI texnologiyalari muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shuning uchun bu mavzudagi tadqiqotlar nafaqat ilmiy, balki amaliy ahamiyatga ham ega.

Ilmiy-uslubiy asoslar va adabiyotlar tahlili. Sun’iy intellektni davlat boshqaruviga joriy etish masalalari xalqaro va mintaqaviy ilmiy manbalarda keng yoritilgan. OECD (2023) va World Bank (2022) hisobotlariga koʻra, mahalliy darajada SI texnologiyalari asosida ma’lumotlarni tahlil qilish, byudjetni prognozlash va ijtimoiy xizmatlarni avtomatlashtirish boʻyicha samarali natijalarga erishilgan.

Markaziy Osiyo davlatlari iqtisodiy va institutsional jihatdan oʻzaro oʻxshash boʻlgani uchun, ularning tajribasini solishtirma tahlil qilish Oʻzbekiston uchun muhim ilmiy va amaliy xulosalar chiqarish imkonini beradi [3].

Adabiyotlar tahlili shuni koʻrsatadiki, mahalliy boshqaruv tizimida SI joriy etishda quyidagi uchta omil hal qiluvchi ahamiyatga ega:

1. normativ-huquqiy asoslar;
2. ma’lumotlar infratuzilmasi;
3. kadrlar va institutsional tayyorgarlik.

Qozogʻiston tajribasi

Qozogʻistonda 2020-yildan boshlab “Digital Kazakhstan” dasturi doirasida mahalliy hokimiyatlarda sun’iy intellekt asosidagi qaror qabul qilish tizimlari joriy etildi[4]. Bu tizimlar orqali soliq tushumlari, kommunal xizmatlar, transport oqimi va ijtimoiy koʻrsatkichlar prognoz qilinadi. Masalan, Almata shahrida AI asosida ishlaydigan “Smart City Almaty” platformasi joriy etilgan boʻlib, u shahar infratuzilmasini boshqarishda ma’lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilishni ta’minlaydi. Shuningdek, Smart Data Ukimet platformasi davlat organlariga fuqarolar murojaatlari, ijtimoiy fikr va iqtisodiy koʻrsatkichlar boʻyicha real vaqtda tahlil qilish imkonini bermoqda. Astana va Almati shaharlarida “aqlli shahar” loyihalari doirasida SI yordamida transport oqimi, ekologik holat va xavfsizlik nazorati amalga oshirilmoqda.

Qirgʻiziston tajribasi

Qirgʻizistonda “Digital Kyrgyzstan” strategiyasi 2022-yildan amalga kiritildi [5]. Unga koʻra, mahalliy byudjet tahlilida, soliq yigʻimlarini bashorat qilishda va aholi murojaatlarini intellektual tahlil qilishda SI texnologiyalari qoʻllanmoqda. Shuningdek, Bishkek shahrida pilot loyiha sifatida mahalliy xizmatlar sifati boʻyicha AI tahlil platformasi yaratilgan.

Tojikiston va Turkmaniston tajribasi

Bu davlatlarda AI elementlari hali keng joriy qilinmagan boʻlsa-da, raqamli ma’lumotlarni yigʻish va davlat xizmatlarini avtomatlashtirish yoʻnalishida ilk qadamlar qoʻyilgan. Tojikiston 2024-yilda “Digital Tajikistan 2030” strategiyasini qabul qildi, unda SI asosida mahalliy infratuzilmani tahlil qilish vazifasi belgilangan. Turkmaniston esa raqamli xizmatlar tizimini bosqichma-bosqich yoʻlga qoʻymoqda[6].

Estoniya tajribasi

Estoniya — raqamli davlatchilikning yetakchi modeli hisoblanadi. Bu mamlakatda 2019-yildan “KrattAI” strategiyasi amalga oshirilib, har bir mahalliy hokimiyat oʻz fuqarolari bilan SI yordamida muloqot qiladigan “AI-assistent”larga ega[7].

Mahalliy boshqaruv tizimida “e-Estonia X-Road” platformasi orqali barcha davlat maʼlumotlari integratsiya qilingan. Bu platforma mahalliy hokimiyatga fuqarolar ehtiyojini real vaqtda tahlil qilish imkonini beradi.

Shuningdek, mahalliy byudjetni rejalashtirishda SI foydalaniladigan “AI-driven Forecasting Tool” ishlab chiqilgan boʻlib, u iqtisodiy faoliyat va demografik oʻzgarishlar asosida mahalliy daromadlar prognozini aniqlaydi.

Singapur tajribasi

Singapurning “Smart Nation” strategiyasi (2014-yildan) mahalliy boshqaruvda SIni keng qoʻllashni nazarda tutadi. Har bir tuman “Smart District” konsepsiyasi asosida ishlaydi.

Mahalliy boshqaruvda qoʻllanilayotgan asosiy AI tizimlar:

Virtual Singapore — shahar infratuzilmasining raqamli modeli, u yerda SI orqali qurilish, transport va ekologiya masalalari prognoz qilinadi;

Ask Jamie — mahalliy aholi uchun AI chat-assistent, fuqarolarning 80% murojaatlarini avtomat ravishda hal qiladi;

Urban Redevelopment Authority AI System — shahar rivojlanishini modellashtiruvchi intellektual tizim.

Natijada mahalliy qaror qabul qilish jarayonlari tezlashgan, fuqarolar bilan aloqa 40% samarali boʻlgan[8].

Janubiy Koreya tajribasi

Janubiy Koreya 2019-yildan “AI Government 2030” dasturini amalga oshirmoqda. Bu dastur doirasida mahalliy hokimiyatlar uchun “AI Decision Support Platform” yaratilgan.

Seul shahridagi “Smart Seoul 2030” tizimi SI orqali energiya sarfini boshqarish, transport oqimini avtomatlashtirish va fuqarolar xavfsizligini taʼminlaydi. Shuningdek, mahalliy politsiya va ijtimoiy xizmatlar faoliyatida “AI Risk Prediction System” qoʻllaniladi.

Bu tajriba koʻrsatadiki, mahalliy boshqaruvda SI faqat iqtisodiy samara emas, balki ijtimoiy xavflarni oldini olish vositasi ham boʻlishi mumkin[9].

Oʻzbekistonda mahalliy boshqaruvda SI qoʻllashning hozirgi holati

Oʻzbekistonda 2021-yilda qabul qilingan “Sunʼiy intellektni rivojlantirish konsepsiyasi” asosida SIni davlat boshqaruviga joriy etish boʻyicha tizimli ishlar boshlangan[10]. Xususan, “Raqamli hukumat” platformasi orqali mahalliy boshqaruv organlarining faoliyatida maʼlumotlar tahlili, elektron murojaatlar va byudjet samaradorligini baholash jarayonlari avtomatlashtirilmoqda. 2023-yilda qabul qilingan “Sunʼiy intellektni rivojlantirish strategiyasi — 2030” hujjatida SIni davlat boshqaruvi, taʼlim, sogʻliqni saqlash va iqtisodiyot tarmoqlarida keng qoʻllash belgilangan[11].

Mahalliy hokimiyat organlari doirasida eng muhim yoʻnalishlar quyidagilar:

Aholi murojaatlarini avtomat tahlil qilish(e-Murojaat, Xalq qabulxonasi maʼlumotlari asosida SI yordamida klassifikatsiya va javob berish).

Mahalliy byudjet prognozlash tizimi — Qoraqalpogʻiston va Toshkent viloyatida pilot tarzda ishga tushirilgan.

"Aqlli shahar" konsepsiyasi — Toshkent, Samarqand va Namanganda transport, ekologiya va kommunal xizmatlarda SI asosida tahlil qilish tizimlari joriy etilgan.

Kadrlar tayyorlash — "Digital Governance Academy" va "AI Lab Uzbekistan" orqali mahalliy boshqaruv xodimlariga SI texnologiyalari boʻyicha malaka oshirish dasturlari amalga oshirilmoqda.

Shu bilan birga, SIni toʻliq qoʻllashga toʻsqinlik qilayotgan bir qator muammolar mavjud: maʼlumotlar tizimlari oʻzaro integratsiyalanmagan, huquqiy baza yetarlicha aniq emas, kadrlar salohiyati cheklangan.

Solishtirma tahlil va institutsional muammolar

Markaziy Osiyo davlatlarining tajribasi shuni koʻrsatadiki, sunʼiy intellektni mahalliy boshqaruv tizimiga joriy etishda institutsional muhitning tayyorgarligi hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Davlat	Mahalliy AI strategiyasi	Maʼlumotlar ekotizimi	Integratsiya darajasi	Fuqarolar ishtirok darajasi
Estoniya	KrattAI (2019)	Toʻliq integratsiya	95%	Juda yuqori
Singapur	Smart Nation (2014)	Rivojlangan	90%	Yuqori
Janubiy Koreya	AI Gov 2030 (2019)	Toʻliq	88%	Yuqori
Qozogʻiston	Digital Kazakhstan	Rivojlangan	75%	Oʻrtacha
Oʻzbekiston	AI Concept (2021)	Rivojlanmoqda	60%	Oʻrtacha

Oʻzbekistondagi asosiy institutsional muammolar quyidagicha:

* maʼlumotlar ochiqligi va almashinuvi tizimi yetarlicha yoʻlga qoʻyilmagan;

* mahalliy organlarda SI sohasidagi mutaxassislar yetishmasligi;

* normativ-huquqiy asoslar amaldagi raqamli islohotlarga toʻliq mos emas.

Oʻzbekiston uchun amaliy xulosalar va tavsiyalar

1. Maʼlumotlar ekotizimini yaratish:

Mahalliy boshqaruv organlarida yagona maʼlumotlar platformasi tashkil etilishi lozim. Bu platforma orqali soliq, byudjet, demografik va iqtisodiy koʻrsatkichlar integratsiya qilinadi.

2. Qaror qabul qilishni qoʻllab-quvvatlovchi intellektual tizimlar:

AI asosidagi "Decision Support System"lar mahalliy boshqaruvni tezkor va aniq qaror qabul qilish bilan taʼminlaydi[12].

3. AI laboratoriyalari tashkil etish:

Qozogʻiston tajribasidan kelib chiqib, har bir viloyatda "AI laboratoriyalari" tashkil etish zarur. Bu markazlar mahalliy maʼlumotlar tahlili va innovatsion yechimlar ishlab chiqish bilan shugʻullanadi.

4. Kadrlar tayyorgarligini kuchaytirish:

SI sohasida mahalliy mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakali kadrlar zaxirasini yaratish.

5. Normativ-huquqiy bazani takomillashtirish:

SI joriy etilishi bilan bogʻliq axborot xavfsizligi va maʼlumotlarni himoya qilish boʻyicha qonunchilikni yangilash.

Estoniya tajribasidan: Yagona maʼlumotlar platformasi (X-Road modeli)ni joriy etish orqali mahalliy maʼlumotlar integratsiyasini taʼminlash.

Singapur tajribasidan: AI chat-assistentlar orqali fuqarolar bilan interaktiv munosabatni yoʻlga qoʻyish (“Ask Jamie” modeli).

Janubiy Koreya tajribasidan: AI Decision Support tizimlarini mahalliy hokimiyatlar uchun standart qilish.

Xulosa. Markaziy Osiyo davlatlarida mahalliy boshqaruv tizimlarida sun’iy intellektni joriy etish boʻyicha amalga oshirilgan ishlar Oʻzbekiston uchun muhim tajriba manbai hisoblanadi. Qozogʻiston va Qirgʻizistonning ilgʻor loyihalari mahalliy iqtisodiy boshqaruvni intellektual darajaga olib chiqishda namuna boʻlib xizmat qiladi.

Oʻzbekistonda SI texnologiyalarini mahalliy darajada joriy etish nafaqat boshqaruv samaradorligini oshiradi, balki iqtisodiy oʻsish, investitsiya jozibadorligi va ijtimoiy xizmatlar sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. OECD (2023). “Artificial Intelligence in the Public Sector: Policy Implications”. Paris.
2. World Bank (2022). “Digital Governance in Central Asia”. Washington D.C.
3. UNDP (2024). “Local Governance and AI Applications in Developing Countries”.
4. Digital Kazakhstan (2023). “Ministry of Digital Development of Kazakhstan”.
5. “Digital Kyrgyzstan Strategy 2022–2030”. Bishkek.
6. “Digital Tajikistan 2030” стратегияси (2024). Душанбе.
7. Government of Estonia (2023). KrattAI Strategy and Local Governance. Tallinn.
8. Uzbekistan AI Development Concept (2021). Tashkent.
9. Ministry of ICT, South Korea (2024). *Smart Seoul 2030 Plan*. Seoul.
10. Ministry for Development of Information Technologies, Uzbekistan (2024).
11. “Raqamli iqtisodiyot” журнали, №2 (2024). Тошкент.
12. OECD (2022). AI and Smart Governance: Comparative Experiences.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).